

SADe-kaudesta tietojohdamisen ohjelmaan

**Tekemisen meininki tiedon tuottamiseen ja
hyödyntämiseen 2010-luvulla
tietoasiantuntijaverkosto**

*Johtava tuloksellisuustarkastaja, FM, HTT Tomi Voutilainen 21.4.2010
Valtiontalouden tarkastusvirasto*

Sisältö

- ▶ Tietojohtaminen – mitä se on julkisessa hallinnossa
- ▶ Ohjaus- ja sääntelymallit
- ▶ Ohjauksen organisointia nyt ja tulevaisuudessa
- ▶ Soft law-sääntely osana sääntelyjärjestelmää

Lähtökohdat

- ▶ Julkisen hallinnon toiminta perustuu tietoon. Tieto on julkisen hallinnon päätöksenteon hyödyke, johon lainsäädäntö-, hallinto- ja lainkäyttöprosessi perustuvat.
- ▶ Toisaalta julkisen hallinnon tuottama tieto on myös markkinahyödyke, jota voidaan hyödyntää lainsäädännön (kuten tietosuoja) asettamissa rajoissa markkinoilla erilaisten innovaatioiden ja tuottavuutta lisäävien toimenpiteiden toteutuksessa.
- ▶ Tieto on siten hyödyke, jota pitää pystyä hallinnoimaan ja käsittelemään siten, että
 - ▶ tieto on oikeaa
 - ▶ tietoa voidaan hyödyntää tehokkaasti kaikkiin käyttötarkoituksiinsa
 - ▶ tieto mahdollistaa tuottavuuden parantamisen erilaisissa toiminnoissa
- ▶ Tietojohdaminen voidaan nähdä ainakin
 - ▶ tietoon perustuvana johtamisena → hyödykkeen hyväksikäyttöä
 - ▶ tiedontuottamisen johtamista kustannustehokkaasti ja laadukkaasti erilaisilla apuvälineillä → hyvän tietohallintotavan peruseriaate
- ▶ Haaste: Tieto on hajallaan käyttökelvottomana viranomaisorganisaatioissa ja tiedon tarve verkottuvassa julkisessa hallinnossa → hyvän tietohallintotavan pitäisi antaa vastauksia

Tietojohtamisen kehittämistasot

- ▶ Toiminnallisen strategian ja IT-toiminnan yhteensovittaminen
 - ▶ Miten tietojohtamisella vastataan organisaation toiminnallisiin strategisiin tavoitteisiin? → hyvän tietohallintotavan noudattaminen hyviä käytäntöjä soveltamalla organisaation toimintaan
- ▶ IT-toiminnan lisäarvon tuottaminen organisaation toiminnalle
 - ▶ Miten IT-toiminta ja -toiminnot saadaan tuottamaan tietoa hyödykkeenä tehokkaasti? → hyvän tietohallintotavan käytänteiden hyödyntäminen ja jalostaminen osaksi organisaation prosesseja
- ▶ Resurssien hallinta
 - ▶ Miten tiedontuottaminen järjestetään kustannustehokkaasti ja tuottavuutta lisäävästi? → pelkkä henkilötöiden väheneminen ei riitä, myös kustannussäästöt tulee pystyä osoittamaan → IT ei voi olla itsestäänselvyys
- ▶ Riskien hallinta
 - ▶ Tietoon kohdistuvat riskit ja niiden vaikutus organisaation toimintaan
- ▶ Toiminnan arviointi: Miten IT-toiminta on palvellut asetettuja tavoitteita? Toiminnan
 - ▶ Heikkoudet → keinoja joilla vastaisuudessa vältetään negatiiviset vaikutukset → tietohallintotavan kehittäminen organisaatiossa
 - ▶ Missä on onnistuttu → hyvien käytäntöjen talteenotto ja jatkojalostaminen osaksi organisaation pysyvää hyvää tietohallintotapaa.

Tietojohtamisen sääntelyvaihtoehtoja

Erityisesti IT-toiminta

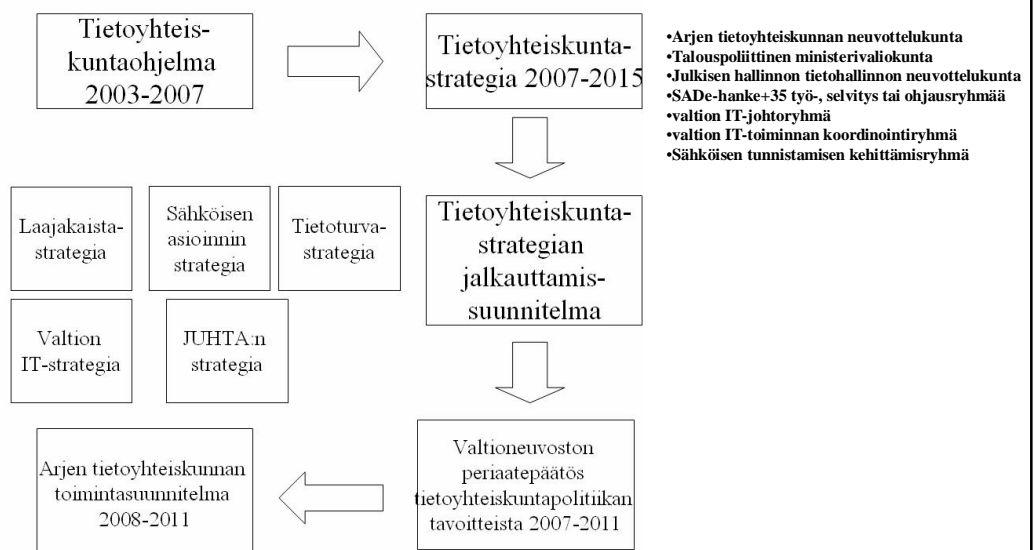

Sääntely- ja ohjausvaihtoehtoja

- ▶ Sääntelyvaihtoehtoja
 - ▶ Vahva sääntely → lait, asetukset, määräykset
 - ▶ Myötäsääntely → sitovien säännöksiä tavoitteiden tarkemman sisällön määrittäminen toimialan eri toimijoiden yhteistyönä. Edellyttää vahvasta sääntelystä herätettä ja tehdään lain nojalla. Käytännösääntömalli (henkilötietolaki)
 - ▶ Itsesääntely → edellyttää alan toimijoiden vuorovaikutusta ja osallistumista lähdeaineiston laadintaan sekä sitoutumista yhteisesti sovittujen ohjeiden noudattamiseen. Toimintaa valvoo yhteinen toimielin. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen
 - ▶ Standardointi → edellyttää laajaa konsensusta → toimintamalli voi olla jäykkä
 - ▶ Taloudellinen ohjaus → on pikemminkin keino sitouttaa eri osapuolet yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin tai toimimaan sovitulla tavalla
 - ▶ Informaatio-ohjaus: Strategiat, ei-sitovat suositukset ja ohjeet → ovat laatijoiden näkemyksiä siitä, miten alan hyvää toimintatapaa voidaan kehittää tai mitä tavoitteita yleensä toiminnalle asetetaan
- ▶ Sääntely- ja ohjausvaihtoehtoja punnittaessa kriteereitä ovat ainakin
 - ▶ ohjauskeinon vaikuttavuus,
 - ▶ kustannustehokkuus,
 - ▶ joustavuus (ulkoinen ja normatiivinen) sekä
 - ▶ hallinnollinen tehokkuus.
- ▶ Tiedonhallinnan ja IT-toiminnan sääntelystrategian kehittäminen: Perusratkaisut, joilla määritellään sääntelyn yleistä tyyppiä eri tilanteissa, niiden keskeisiä välineitä ja toteutustapoja.

Strateginen ohjaus tällä hetkellä – onko tämä tietojohdantamista tietoyhteiskunnassa

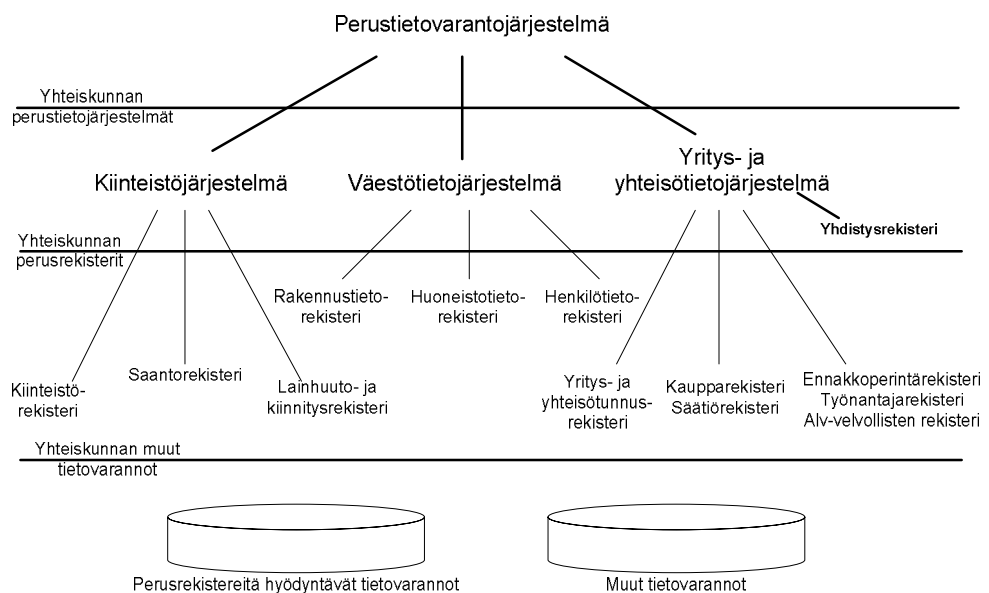
Ohjauksen organisointia

SADe-varusteet

Yhteiskunnan tietovarannot ja tiedonhallinta

Tiedonhallinnan organisointi

VM

Arkistolaitos

Väestörekisterikeskus

Maanmittauslaitos

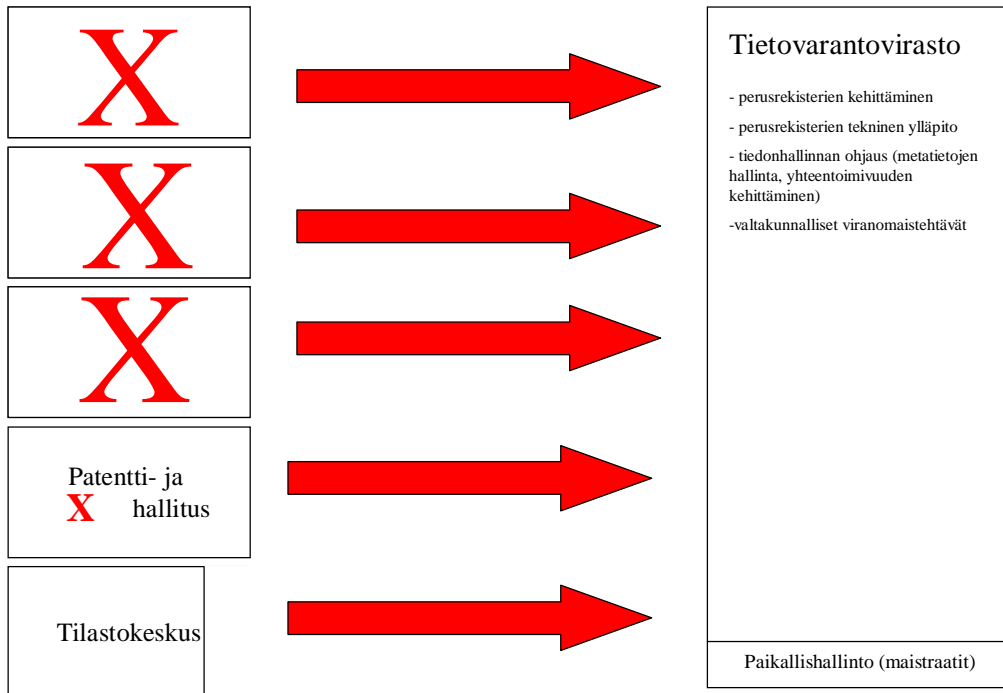
Patentti- ja
rekisterihallitus

Tilastokeskus

Kunnat ja valtion viranomaiset

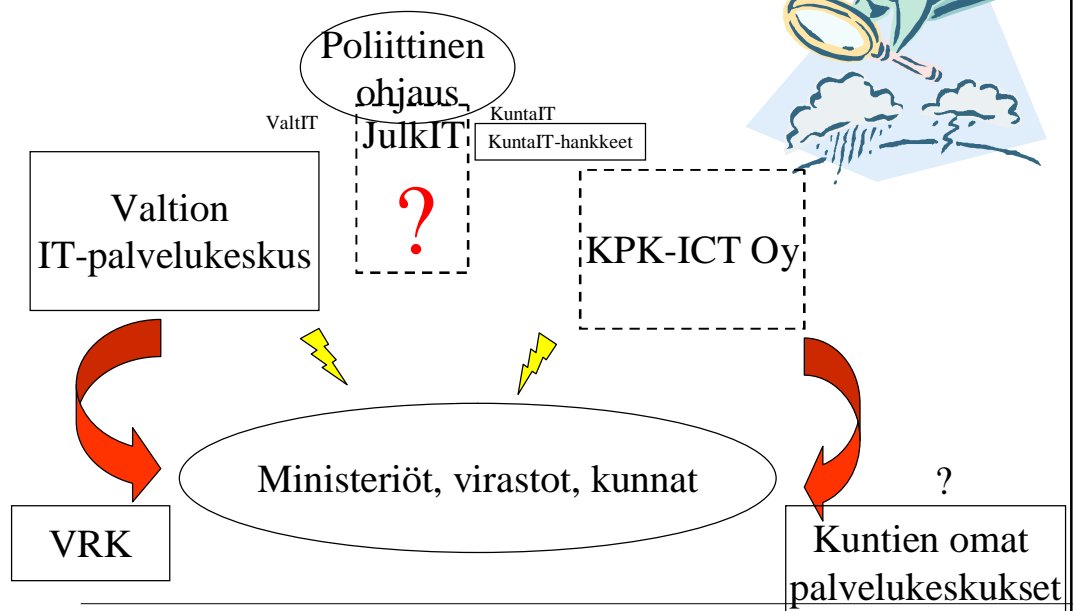

Tiedonhallinnan organisointi

IT-toiminnan johtamisen ja tuottamisen organisoinnin näkymiä SADe-ohjelmassa

Tietojohtamisen organisointia - nyt

VM

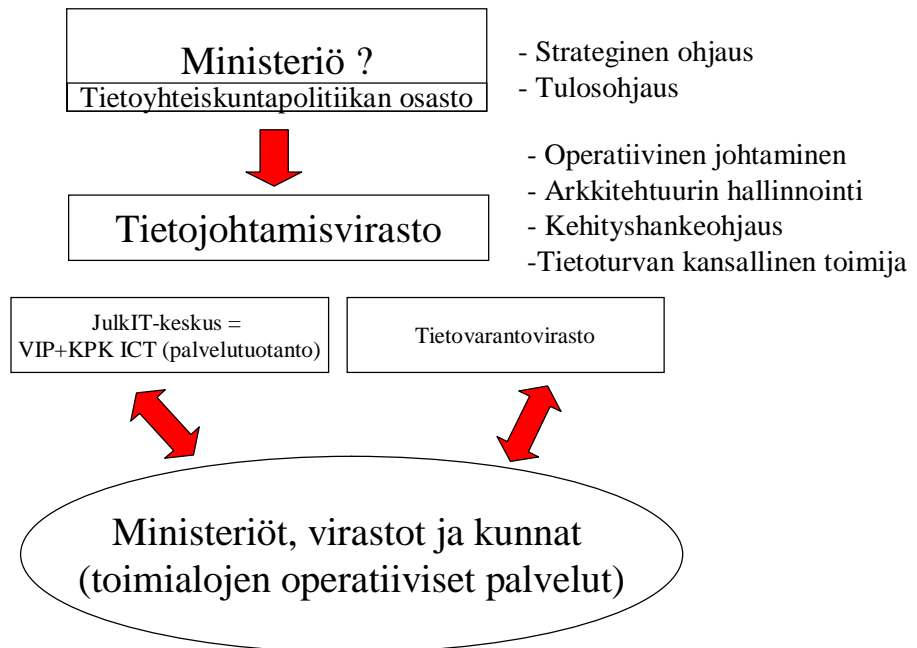
LVM

STM

OM

Kohti hallittua ja rationaalista tietojohdamisen organisointia

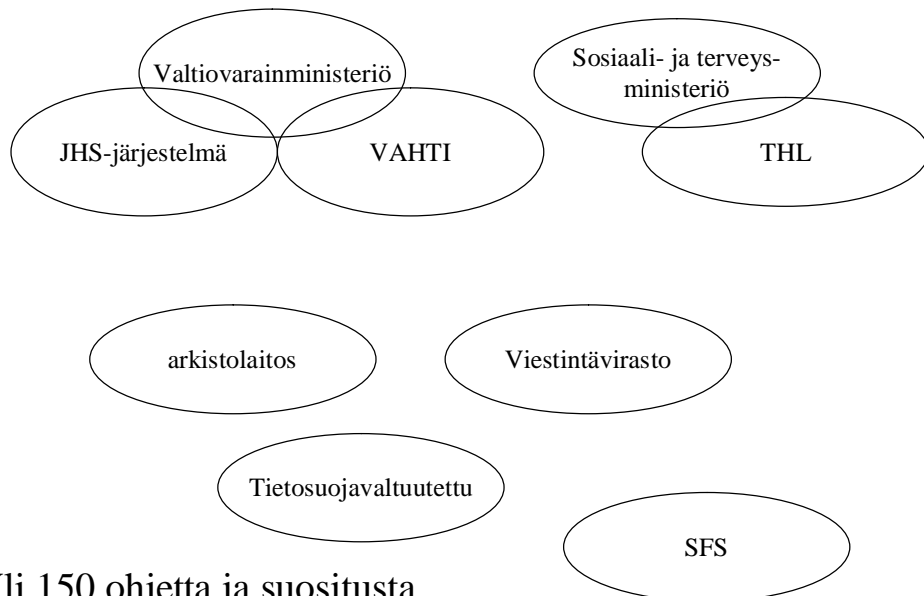

Soft law –sääntelyä osana sääntelyjärjestelmää

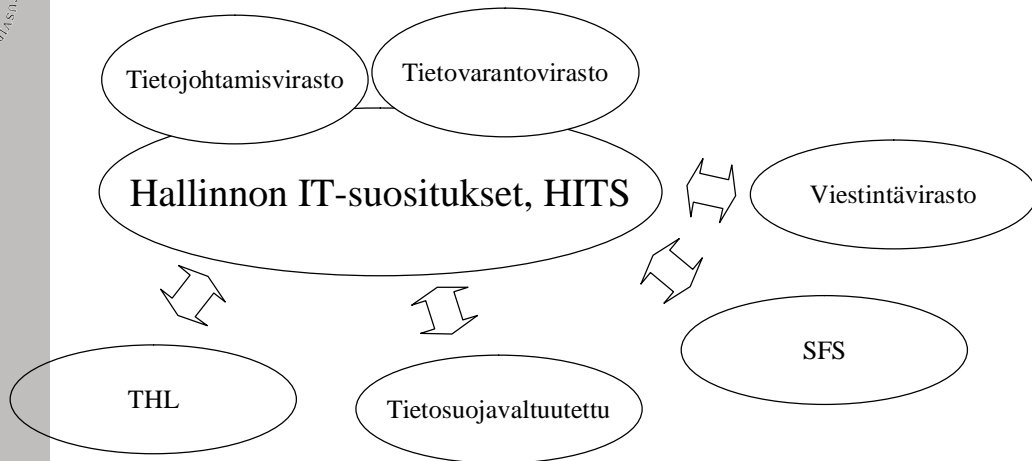
Määräyksiä, standardeja, suosituksia, ohjeita

Yli 150 ohjetta ja suositusta

Tulevaisuudessa

Case: tietoturvaohjaus

- ▶ Tarvitaanko Suomessa 40 VAHTI-ohjetta vai riittääkö 9 tietoturvasuosituksista?
 - ▶ Suositus tietoturvallisuuden hallintajärjestelmästä
 - ▶ Suositus hallinnollisen turvallisuuden käytännöistä
 - ▶ Henkilöstöturvallisuussuositus
 - ▶ Tietoliikenneturvallisuussuositus
 - ▶ Tietoaineistoturvallisuussuositus
 - ▶ Laitteistoturvallisuussuositus
 - ▶ Ohjelmistoturvallisuussuositus
 - ▶ Suositus käyttöturvallisuudesta
 - ▶ Suositus fyysisen turvallisuuden menettelytavoista
 - ▶ Onko kuntien tietoturva eri asia kuin valtion tietoturva?
 - ▶ Onko julkisen hallinnon tietoturva eri asia kuin yksityisen sektorin tietoturva?
 - ▶ Tarvitaanko tietoturvallisuuteen kahden ministeriön strategiaohjausta?
-

Mikä rooli HITS-työllä voisi olla IT-hankkeiden onnistumisen ja hyvän tiedonhallintatavan edistäjänä?

- ▶ HITS-järjestelmän toimintamallien kehittäminen
 - ▶ sitouttamisen asteen nostaminen → hankerahoituksen ehdot
 - ▶ laadunvarmistuksen pohja
 - ▶ jatkuvan palautteen kerääminen
 - ▶ suositusten toimivuuden aktiivinen seuranta
 - ▶ ministeriötaso mallinnäyttäjänä ja vastuuttajana
- ▶ HITS-järjestelmän vaikuttavuutta lisäämään tarvitaan alan itsesääntelyelin, joka ottaisi kantaa hyvän tiedonhallintatavan toteuttamiseen julkisessa hallinnossa. Itsesääntelyelin ratkaisisi periaatteellisesti merkittäviä tiedonhallinnan kysymyksiä, huolehtisi suosituskannan laadusta sekä suositusten tulkinnasta. Voisi toimia myös eettisenä elimenä henkilötietojen käsittelyä koskevissa kysymyksissä.

Kiitos!
Yhteystiedot:
Tomi.Voutilainen@vtv.fi
p. (09) 432 5832